

אוניברסיטת תל-אביב
הפקולטה לניהול
בית הספר למוסמכים במינהל עסקים
החוג לחשבונאות

ביקורת חשבונות

מרצה: רו"ח רוני סיון
מתרגל: רו"ח אייל אברהם

סמסטר ב' תשס"ח
מועד ב'

יום א' 14.9.08, שעה 09:00.	מועד הבחינה:
שלוש שעות.	משך הבחינה:
4 עמודים.	מס' עמודים:
אסור השימוש בחומר עזר.	חומר עזר:

J-25

בהצלחה !!

הוראות חשובות לצורך סריקת מחברת הבחינה:

- נא להמנע מכתובה בעט ירוק או בעפרון.
- נא לא לכתוב בתחום השוליים.

בתום הבחינה על התלמיד להקפיד ולמסור למשגיחה באופן אישי את גיליון ומחברות הבחינה, ולהמתין עד אשר תסמן המשגיחה את המסירה.

כל הזכויות שמורות © מבלי לפגוע באמור לעיל, אין להעתיק, לצלם, לחקלס, לשדר, לאחסן במאגר מידע, בכל דרך שהיא, בין מכונית ובין אלקטרונית או בכל דרך אחרת כל חלק שהוא מטופס הבחינה.

2 נון 4

שאלה מס' 1 (30%)

להלן תאור של אירועים ומצבים שונים, בלתי תלויים זה בזה, המתייחסים לחברות שונות, בהם נתקלת בעבודתך כרואה חשבון המבקר, בהקשר לביקורת דוחותיהן הכספיים השנתיים לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2007 (להלן - "הדוחות הכספיים"):

1. במהלך ביקורת הדוחות הכספיים של חברת יהלום בע"מ (להלן - החברה"), נמצאו העברות כספיות בלתי מזוהות, בסכומים גדולים, מחשבונות הבנקים של החברה בחו"ל. ההעברות הכספיות לא לוו במסמכים כלשהם והן מסתכמות בכ- 8% ממחזור המכירות של החברה בחו"ל. נמסר לך כי העברות דלעיל הינן עמלות ששילמה החברה לקידום עסקאותיה במדינות אפריקאיות, ואין כל אפשרות לזהות את מקבלי הכספים ו/או להמציא מסמכים ו/או ראיות בהקשר זה.
2. בחודש ינואר 2008, הנפיקה חברת ברקת בע"מ (להלן - "החברה") כתב ערבות בסך של 2,300,000 ש"ח בגין אשראי שקיבל מנכ"ל החברה מתאגיד בנקאי. אין ביטוי לערבות זו בדוחותיה הכספיים של החברה, שכן לדברי מנכ"ל החברה, קיים כתב ערבות נגדית שהונפק על ידו לחברה, שלפיה הוא מתחייב לשפות את החברה, ללא הגבלה בסכום, בגין כל נזק או הוצאה שיגרמו לה בשל ערבותה בגינו, וממילא העניין כולו אינו מתייחס לשנת הדו"ח.
3. במהלך ביקורת סעיף החייבים בדוחות הכספיים של חברת תרשיש בע"מ (להלן - החברה") נמצא חוב גדול של חברת קורל בע"מ. קורל בע"מ גמנית על לקוחותיה הגדולים והמוערכים של החברה. הינך רואה חשבון המבקר של חברת קורל בע"מ וידוע לך כי לאחרונה חלה הרעה במצבה הכספי.
4. במהלך הביקורת של דוחותיה הכספיים של חברת אמטיס בע"מ (להלן - החברה"), נודע לך כי בעלי המניות בחברה מנהלים מו"מ למכירת כל אחזקותיהם בחברה, וזאת במחיר הנמוך משמעותית מהונה העצמי של החברה, כמוצג בדוחותיה הכספיים.
5. בביאור "המדיניות החשבונאית" בדוחות הכספיים של חברת אודם בע"מ (להלן - החברה"), נכתב כי "המלאי מוצג לפי הערכת ההנהלה שאינה עולה על שווי בשוק", ולפיכך נמסר לך ע"י הנהלת החברה כי אין טעם בעריכת מפקד המלאי בחברה.
6. בעת ביקורת מפקד המלאי בחברת ספיר (להלן - החברה") שנערך ביום 31 בדצמבר 2007, נודע לך כי בשבוע האחרון של השנה ייצאה החברה כמויות גדולות במיוחד של טובין ללקוחותיה בחו"ל.

בדרש:

הסבר ונמק כיצד יש לנהוג בכל אחד מהאירועים והמצבים שפורטו לעיל, ומה השפעתם, אם קיימת, על תהליך הביקורת של הדוחות הכספיים של החברות.

שאלה מס' 2 (20%)

במהלך הביקורת של דוחות כספיים, עשוי המבקר להידרש להשיג ראיות ביקורת, הכוללות, בין היתר, קבלת חוות דעת משפטיות בנוגע לתביעות, חילוקי דעות ופרשנות של הסכמים וחוקים.

נוהל מקובל, בהקשר זה, הוא כי רואה החשבון המבקר יקבל מכתב מיועציו המשפטיים של התאגיד ("LEGAL LETTER", להלן - "מכתב המשפטים"), וזאת במענה למכתב פנייה אליהם מטעם הגוף המבוקר (להלן - "מכתב הפנייה").

במהלך ביקורת הדוחות הכספיים של חברת מבני עד בע"מ לשנת 2007 (להלן - "החברה"), נתקלת במצבים כדלהלן:

1. יועציה המשפטיים של החברה מוכנים להעביר את מכתב המשפטים רק להנהלת החברה, בטענה כי הם אינם מכירים את רואי החשבון של החברה, ומבחינתם החברה היא הלקוח והיא זו שתקבל את שירותיהם.
2. לגבי רוב התביעות שהוגשו נגד החברה, ושפורטו במכתב המשפטים, מצוין כי אין באפשרותם של היועצים המשפטיים להעריך את סיכויי התביעות ואת הסבירות שהחברה תאלץ לשאת בתשלומים לתובעים בעקבות התביעות.
3. הנהלת החברה מסרבת לאפשר לך לעיין בפרוטוקול של ישיבת הדירקטוריון, בו נידונה תביעה בסך 4,500,000 ש"ח, שהוגשה נגד החברה ומנהלה הכללי, על ידי אחד מלקוחותיה של החברה. לטענת יו"ר הדירקטוריון הפרוטוקול הנ"ל כולל מידע סודי באשר להתנהלותו של מנכ"ל בעניין זה, שאינה קשורה לדוחותיה הכספיים של החברה.
4. בדוחות הכספיים של החברה לשנת 2007 לא נרשמו הוצאות מהותיות, לא נערכו הפרשות לתביעות תלויות, ולא ניתן מידע בביאורים, בקשר לתביעות שהוגשו כנגד החברה. לטענת חשב החברה, התביעות שהוגשו כנגד החברה לא היו כרוכות בהוצאות מהותיות, ואינן מצריכות מתן ביטוי וגילוי בדוחות הכספיים של החברה, וזאת על פי כללי חשבונאות מקובלים.

נדרש:

פרט את התייחסותך לכל אחד מהמצבים שתוארו לעיל, והסבר כיצד, אם בכלל, משפיע האמור לעיל על עריכת הביקורת של דוחותיה הכספיים של החברה לשנת 2007.

שאלה מס' 3 (26%)

במסגרת תפקידך כמנהל ביקורת במשרד רואי חשבון, בו הנך מועסק, נתבקשת לעבור על תיקי ניירות העבודה, במטרה לוודא את איכות הביקורת שנערכה על ידי הכפופים לך ולאתר חוסרים וליקויים בתיעוד הביקורת שנערכה. בעקבות בדיקה שערכת כאמור, באחד מתיקי הביקורת, נמצא על ידך כי תיעוד נוהלי הביקורת שננקטו, לצורך בדיקת סעיפי הרכוש הקבוע וההתחייבויות, לוקה בחסר ואף גובל ברשלנות. יתירה מזאת, לא ניתן להבחין מתוך ניירות העבודה בשוני שבין נוהלי הביקורת שננקטו לבדיקת סעיפי הרכוש לבין אלה המתייחסים לבדיקת ההתחייבויות.

נדרש:

א. פרט את ההבדלים בין ביקורת סעיפי הרכוש לבין ביקורת סעיפי ההתחייבויות, במסגרת ביקורת דוחות כספיים שנתיים.

ב. הכן תכנית ביקורת לבדיקת סעיף "הלוואות לזמן ארוך" בדוחות הכספיים השנתיים.

שאלה מס' 4 (24%)

במשרד רואי חשבון נערך דיון מקצועי בדבר נוהלי מיפקד המלאי של סוף השנה (להלן - "מיפקד המלאי"), כחלק מביקורת המלאי בדוחות כספיים של חברות, המיושמים ע"י עובדי המשרד. במהלך הדיון הושמעו, בין היתר, הדעות והאמירות דלקמן:

רו"ח ברושי: "אין צורך במיפקד מלאי של החברה, המצוי במחסני ערובה (מלאי שטרם שולמו בגינו מיסי יבוא), שכן מלאי זה הינו בפיקוח המכס, ולפיכך, ניתן להסתפק בקבלת אישור מחסני הערובה על המלאי המוחזק אצלם עבור הגוף המבוקר. אישורים אלה הינם ברמת מהימנות גבוהה ביותר".

רו"ח תרובי: "קיים קושי רב באימות מלאי המצוי בתאריך המאזן בדרך ללקוחות החברות בחו"ל. הדרך היחידה לאמת מלאי זה הינה ע"י קבלת אישורים מהלקוחות להם ממוען המלאי, שאכן המלאי הגיע אליהם".

רו"ח שקדי: "ללקוחות בהם חלו בעבר עיכובים בהוצאת הדוחות הכספיים בעקבות קשיים שנתגלו כתוצאה ממיפקד המלאי, אני ממליץ להקדים את מיפקד המלאי ולערכו מספר שבועות לפני תאריך המאזן, ואז נותר מספיק זמן לערוך את הבדיקות וההתאמות של המלאי, ככל שתידרשנה, ולהימנע מעיכוב מועד הוצאת הדוחות הכספיים".

רו"ח אגוזי: "אני ממליץ ללקוחות להם מלאי רב ובעייתי, להמיר את מיפקד המלאי של סוף השנה במיפקדי מלאי חלקיים במשך השנה - עריכת מיפקדי מלאי במשך השנה עדיפים הן ללקוחות והן לרואי החשבון המבקרים".

רו"ח ארזי: "כאשר המלאי מסודר והבקרה הפנימית בחברה הינה טובה, יכולים הלקוחות להסתפק, לצורך מיפקד המלאי של סוף השנה, בעריכת מפקד מלאי מדגמי, במקום בעריכת מיפקד של כל פריטי המלאי".

רו"ח אלוני: "אצל חלק מהלקוחות נמצאו במסגרת מיפקד המלאי כמויות מהותיות של מלאי שסומן כ"דוגמאות לא למכירה". אין לכלול מלאי זה במפקד המלאי, שכן הוא אינו מיועד למכירה".

רו"ח אורני: "קיימים מצבים בהם במועד מיפקד המלאי, נמצאות חבילות של מוצרים, להן מצורפות תעודות משלוח. אין לכלול מלאי זה במיפקד המלאי מאחר והוא אינו שייך לחברה".

רו"ח גפני: "אין לכלול במיפקד המלאי, מלאי במשגור (קונסיגנציה), הן זה של החברה המוחזק במשגור אצל אחרים, והן זה של אחרים המוחזק במשגור אצל החברה, שכן המלאי מהסוג הראשון אינו מצוי בחברה בתאריך המאזן, ואילו המלאי מהסוג השני אינו שייך לחברה".

נדרש:

תווה דעתך על האמור לעיל (יש להתייחס לכל אמירה בנפרד).

ביקורת חשבונות
מרצה: רו"ח רוני סיון
מתרגל: רו"ח אייל אברהם

פתרון הבחינה
סמסטר ב' תשס"ח מועד ב'
14.9.2008

פתרון שאלה 1

אירוע 1. העברות כספיות בלתי מזוהות ("שוחד")

השפעה על תהליך הביקורת

קיומן של העברות כספיות בלתי מזוהות בסכומים מהותיים החשודות כתשלומי שוחד, יוצרת קושי רב בביקורת של הסעיפים הקשורים בתשלומים אלה, לרבות: חשבוניות הבנקים, הוצאות קידום מכירות וכד'. הקושי נובע מהעדר אפשרות לאמת את התשלומים ששולמו, יעודם וזהות מקבליהם, ולקבל ראיות ביקורת בהקשר זה.

קיים חשש שחלק מהעברות הכספיות נותבו לגורמים אחרים, כגון: מנהלים, בעלי שליטה וכד' ויש לבדוק את הבקרה הפנימית שיושמה בחברה בהקשר לתשלומים הנדונים.

להוצאות מהסוג הנדון השלכות שונות מבחינת רשויות המס, לרבות על דיווחי החברה לצרכי מס.

העדר אפשרות לאמת את יעודם את הכספים שהועברו ואת זהות מקבליהם, מחייבים את המבקר להסתייג בחוות דעתו מההוצאות שנרשמו בהקשר זה, וקרוב לוודאי מדות ההתאמה לצרכי מסים שמהווה בסיס לחישוב ההפרשה למיסים בדוחות הכספיים.

אירוע 2. ערבויות צולבות

השפעה על תהליך הביקורת

יש לתת גילוי למתן הערבות, לאחר תאריך המאזן, ע"י החברה לחובותיו של בעל השליטה בה ולקיומה של הערבות הנגדית שהונפקה לה על ידו. הגילוי יינתן במסגרת הביאור בדבר אירועים לאחר תאריך המאזן, ועקב מהותיותו רצוי לאזכרו גם במסגרת הביאור בדבר ההתחייבויות התלויות והביאור בדבר עסקאות עם צדדים קשורים.

על המבקר לבדוק את ההשלכות האפשריות על מצבה הכספי של החברה לאחר תאריך המאזן בשל מתן הערבות ע"י החברה לחובותיו של בעל השליטה בה, ובשל קבלת הערבות הנגדית ממנו. בהקשר זה ייבדק, בין היתר, כדלקמן:

- ההשלכות של דרישה אפשרית מהבנק למימוש הערבות שניתנה לו ע"י החברה להבטחת אשראי שניתן ע"י הבנק לבעל השליטה, על אפשרותה להמשיך ולפעול כעסק חי. לצורך זה תוערך גם יכולת החברה להיפרע מהערבות הנגדית שניתנה לה ע"י בעל השליטה.
- נוהלי אישור מתן הערבות החברה לחובותיו של בעל השליטה ומידת תקפותה - כיצד נתקבלה ההחלטה על מתן הערבות, מי אישרה וכד', תוך הסתייעות בחוות דעת משפטית, ככל שיידרש.
- קיום עסקאות נוספות עם צדדים קשורים ומתן ביטוי וגילוי נאות בדוחות הכספיים.

אם הנהלת החברה תסרב להתייחס בדוחות הכספיים לאירוע האמור, הרי שעל רואה החשבון להסתייג בחוות דעתו על הדוחות הכספיים בשל אי מתן גילוי כאמור

אירוע 3. חוב מסופק

השפעה על תהליך הביקורת

בכללי ההתנהגות המקצועית של לשכת רואי חשבון נאמר כדלקמן: "חבר לא יגלה לאחר דבר שהובא לידיעתו תוך כדי מתן השירות ללקוח, ללא הסכמת הלקוח, אלא אם כן הסכים הלקוח או אם חייב החבר לגלותו על פי דין או שגילויו דרוש למילוי תפקידו". הגילוי נדרש לצורך מילוי תפקידו על פי דין" [סעיף 5א].

האמור לעיל מצא את ביטוייו גם בתקן ביקורת 73 בדבר "מטרת ביקורת דוחות כספיים ועקרונות כלליים לעריכת ביקורת" [סעיף 5ג].

על רואה החשבון להקפיד כי החברה בדקה את סיכויי הגביה של חוב הלקוח, ואת הצורך לערוך בגינו הפרשה לחוב מסופק. רואה החשבון יבדוק, בזהירות המקצועית הראויה, את נאותות ההפרשה, אם נערכה, בשל לקוח זה, כל זאת תוך הקפדה מירבית על שמירת סודיות המידע הידוע לו מתוקף היותו רואה החשבון של הלקוח של החברה המבוקרת. כן יבדוק המבקר את ההשפעה האפשרית של אובדן החוב על מצבה הכספי הכולל של חברת נרקיס.

אם הגיע המבקר למסקנה כי קיים צורך בעריכת הפרשה לחוב מסופק בגין חובה של חברת קורל, וחברת נרקיס לא ערכה ההפרשה כאמור, יסתייג המבקר בחוות דעתו מאופן הצגת חובה של חברת קורל.

אירוע 4. מכירת אחזקות בחברה במחיר הנמוך מסכום ההון העצמי

השפעה על תהליך הביקורת

מכירת האחזקות בחברה במחיר הנמוך משמעותית מהונה העצמי של החברה, כשלעצמה, אינה אמורה להשפיע על הדוחות הכספיים של החברה ולקבל בהם ביטוי. מכירת מניות בחברה אינה פעולה של החברה ואינה אמורה להשתקף בדוחותיה הכספיים, אלא אם יש לה השלכות על הדוחות הכספיים- מימוש נכסים מתחת לרשום בספרים, הגדלת הפרשות לפיצויי פיטורין וכד'.

מומלץ לבדוק האם הונה העצמי של החברה מוצג כנדרש בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, ואינו מוצג ביתר, ולהתחקות, ככל שנית, על הסיבה למתן פרמיה שלילית לחברה ע"י המשקיעים בה.

לעובדות שתוארו, כשלעצמן, אין השפעה על חוות הדעת.

אירוע 5. עריכת מפקד מלאי בחברה

השפעה על תהליך הביקורת

אין החברה יכולה לוותר על עריכת מפקד המלאי, שכן עפ"י סעיף 26א] לתקנות מס הכנסה נקבע כדלקמן: "נישום החייב לפי הוראות אלה לערוך רשימת המלאי, יפקוד את המצאי ליום המאזן של כל הטובין שבבעלותו או ברשותו, לרבות הטובין השייכים לאחרים".

מפקד המלאי נועד לאמת את כמויות המלאי הרשומות בספרים והינו בעל חשיבות רבה גם בהיבט של הבקרה הפנימית [בדיקה שאכן המלאי הרשום נמצא, בדיקת מצבו של המלאי ויכולת מימושו וכד'].

כדי לבחון את סבירות הערכת המלאי ע"י הגהלה יש לאמת תחילה את כמות המלאי.

השפעה על תהליך הביקורת

יש לבדוק תחילה את הסטאטוס של המלאי – האם הוא שייך לחברה או ללקוחותיה, ועל מי חלות העלויות הנלוות למלאי [משלוח, אגרות ומיסים וכד'].

ניתן לאמת את המלאי תוך הסתייעות במסמכים הקשורים בשיגורו [תעודות משלוח, רשמוני יצוא וכד']

פתרון שאלה 2

סעיף 1

"מכתב המשפטנים" צריך להיות מופנה וממוען לרואה החשבון. על רואה החשבון לפנות למבוקר על מנת שיבקש מיועציו המשפטיים להפנות את המכתב ישירות אליו. מקובל שהעתק המכתב ימוען למבוקר. על רואה החשבון להבהיר ללקוח כי הוא מחויב, על פי כללי ההתנהגות החלים על רואי החשבון, לשמור בסודיות את כל המידע המגיע לידיעתו במהלך הביקורת.

אם הלקוח מסרב לבקש מיועציו המשפטיים להפנות את המכתב ישירות לרואה החשבון, יש לשקול את השלכתו של עניין זה על תהליך הביקורת, והאם קיימת בכך הגבלה בביקורת שלא ממנעים אובייקטיביים, המצריכה הימנעות בחוות הדעת מהדוחות הכספיים בכללותם.

סעיף 2

כתוצאה מאי-וודאות בנוגע לתביעות ותלויות וכתוצאה מרגישותו של הנושא, נוטים לעיתים היועצים המשפטיים להימנע מהבעת עמדה ברורה באשר לסיכויי התביעות להתממש, ובאשר לאומדן תוצאותיהן הכספיות האפשריות.

על רואה החשבון להעריך את סבירותן של תשובותיהם של יועציו המשפטיים של המבוקר, וזאת על רקע ניסיון העבר בקשר לנושאים הנדונים במכתב, והראיות הקיימות. על רואה החשבון לבדוק את הנושאים הנדונים ב"מכתב המשפטנים", לרבות: קריאת פרוטוקולים, התכתבויות שונות, קבלת חוות דעת של יועצים משפטיים אחרים, בדיקה של התקשרויות ומסמכים הנוגעים לנושא הנדון וכד'.

אם רואה החשבון הגיע למסקנה כי תשובותיהם של היועצים המשפטיים אינן מספקות ומעידות על ניסיונם להתחמק ממתן חוות דעת, עליו לשקול הסתייגות כתוצאה מהגבלה בביקורת.

אם רואה החשבון מגיע למסקנה כי אכן קיימת אי-וודאות מהותית באשר להתממשות התביעה/תלויה ו/או השלכותיה הכספיות, עליו לוודא כי ניתן גילוי נאות בדוחות הכספיים לקיום התביעה ולעמדתם של היועצים המשפטיים בנושא.

סעיף 3

על רואה החשבון להבהיר להנהלת החברה כי עליה לאפשר לו גישה חופשית לכל מסמכי המבוקר, לרבות הפרוטוקול הנדון, תוך שמירת סודיות מלאה מצדו.

אם הנהלת החברה עומדת בסירובה לאפשר לו לעיין בפרוטוקול, על רואה החשבון לפנות לדירקטוריון הגוף המבוקר ולגורמים המופקדים על בקרת העל בחברה, ולדווח להם על אי-מסירת מסמך החיוני לעריכת הביקורת. אם ההנהלה ממשיכה בסירובה, על רואה החשבון להימנע בחוות דעתו על הדוחות הכספיים בכללותם בשל הגבלה בלתי מוצדקת בביקורת.

סעיף 4

בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים (תקן בינלאומי בחשבונאות - IAS 37), יש להכיר בהפרשה בגין התחייבויות תלויות כאשר קיימת לחברה מחויבות כתוצאה מהאירועים שהתרחשו בעבר, צפוי שיישוב המחויבות יחייב שימוש במשאבי החברה וקיים אומדן לסכום המחויבות. יש לתת גילוי להתחייבויות תלויות מהותיות בדוחות הכספיים, אלא אם הסבירות לשימוש במשאבי החברה לצורך יישוב המחויבות הינו קלוש.

לפיכך, טענתו של חשב החברה אינה נראית סבירה, וזאת גם לאור האמור בסעיפים הקודמים. על רואה החשבון לבחון את "מכתב המשפטנים" ולערוך בדיקות נוספות (כאמור בסעיף 2). אם המבוקר לא יערוך הפרשות כנדרש, ו/או לא ייתן גילוי בדוחות הכספיים לתביעות ותלויות בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, על רואה החשבון להסתייג בחוות דעתו או לתת חוות דעת שלילית, בהתאם לנסיבות.

פתרון שאלה 3

נדרש א. הבדלים העיקריים בין ביקורת סעיפי רכוש לביקורת התחייבויות

קיימים הבדלים בין בדיקת סעיפי ההתחייבויות לבין בדיקת סעיפי הנכסים במאזן, הבאים לידי ביטוי, בין היתר, בכיווני הסיכון ובעקבותיהם בכיווני הביקורת, המשפיעים על תכנון הביקורת ועריכתה, ושעיקרם כדלקמן:

1. נקודת המוצא

בסעיפי הרכוש - בד"כ מכוונת לבדיקה האם אין הפרזה בסכומים.
בסעיפי ההתחייבויות - בד"כ מכוונת לבדיקת שלמות - האם כולן נכללות.
הערה: יתכן וכיווני הסיכון ובעקבותיהם כיווני הביקורת, יהיו הפוכים לאלה שצוינו לעיל, כגון במקרים בהם הנהלת הגוף המבוקר מבקשת להציג מצב רע מהקיים, לצורך הקטנת חבות המס, מניעת לחצים לחלוקת דיבידנד וכד'.

2. מדידה והערכה

בסעיפי הרכוש - קיימות בעיות מדידה והערכה ספציפיות לגבי סוגי הנכסים השונים, כגון: הערכת המלאי [שיטות שונות של הערכה העלות, עלות או שוק, כנמוך שבהם וכד'] הערכת נכסים קבועים והשקעות [הצורך להפחתה לערך הכלכלי], חייבים וחובות מסופקים וכד'.
בסעיפי ההתחייבויות - בד"כ בעיות מדידה והערכה הינן מצומצמות ומתבטאות בעיקר בשערוך יתרות עקב הצמדה, ריבית וכד'.

3. הערכת תפקיד הבקרה הפנימית

בסעיפי הרכוש - מהותית, שכן הבקרה הפנימית גועדה בעיקר להבטיח את שמירת נכסי הגוף המבוקר.

בסעיפי ההתחייבויות – בד"כ מהותית פחות.

4. תיעוד

בסעיפי הרכוש- חלק מהתיעוד המבסס את ערכי הרכוש הינו פנימי של הפירמה ונוצר על ידה – רשומות המלאי, חישובי הפחת, חישובי שווי הוגן של נכסים והתחייבויות וכד'. רשומות אלה מהוות את הבסיס לרישומים החשבונאיים.
בסעיפי ההתחייבויות – עיקר התיעוד הינו חיצוני.

5. אימות פיסי

בסעיפי הרכוש- נדרשת במיקרים מסוימים נוכחות פיסית של המבקר על מנת להיווכח בקיומו של הרכוש, טיבו ומצבו.
בסעיפי ההתחייבויות – בד"כ לא רלוונטי.

נדרש ב. עיקרי תכנית ביקורת סעיף "הלוואות לזמן ארוך"

1. וודא משלוח בקשות לאישורי יתרות מהבנקים ומנותני אשראי אחרים.
2. לגבי הלוואות משגה קודמת- בדוק פירעונות והתפתחויות במהלך השנה.
3. קבל/הכן נייר עבודה בו מפורטים תנאי ההלוואות: בסיסי הצמדה, שיעורי ריבית, מועדי פירעון הריבית והקרן.
4. קבל/הכן נייר עבודה/לוחות סילוקין המפרט את פריסת תשלומי הקרן בשנים הבאות, ובדוק התאמתם לרישומים חשבונאיים ולהצגה בדוחות הכספיים.
5. בדוק הפרדה בין יתרות לזמן ארוך וחלויות שוטפות על הלוואות לזמן ארוך. בדוק פירעון חלויות שוטפות משגה קודמת.
6. בדוק הלוואות שנוצרו כתוצאה מחכירה מימונית, לרבות תנאיהן ודרך הצגתן.
7. רכז את הביטחונות והשעבודים שהוטלו על חברה בגין הלוואות שנתקבלו.
8. בדוק חישוב וסבירות הוצאות המימון.
9. בדוק חישובי צבירת הריבית לסוף השנה.
10. וודא כי ההלוואות שוערכו באופן נאות.
11. וודא שלמות ההלוואות בדוחות הכספיים, לרבות קבלת הצהרת ההנהלה.
12. בדוק נאותות ההצגה בדוחות הכספיים, לרבות מתן מידע נוסף ככל שנדרש.

פתרון שאלה 4

1. ר"ח ברושי- מפקד מלאי המצוי במחסני ערובה

יש לפקוד את המלאי המצוי במחסני ערובה, שכן כאמור בסעיף 26(א) להוראות ניהול ספרים של רשויות המס: "נישום החייב לפי הוראות אלה לערוך רשימת המלאי, יפקוד את המצאי ליום המאזן של כל הטובין שבבעלותו או ברשותו, לרבות הטובין השייכים לאחרים".

בסעיף 18 בגילוי דעת 83 בדבר "ראיות ביקורת- שיקולים נוספים לגבי פריטים מסויימים", נאמר כדלקמן: "כאשר מלאי נמצא במשמרת אצל צד שלישי ובשליטתו, השגת אישור ע"י המבקר מאת הצד השלישי באשר לכמות המלאי המוחזק עבור הגוף המבוקר ולמצבו תספק, בדרך כלל, ראית ביקורת גאותה.....". יחד עם זאת, בהתייחס למהותיות מלאי זה, ובהתאם לנסיבות, על המבקר לשקול גם: נוכחות בעת מפקד המלאי, בדיקת תיעוד המלאי וכד'.

כלומר בעוד שהוראות מס הכנסה מחייבים את הגוף המבוקר לפקוד את כל המלאי שבבעלותו, לרבות זה המצוי אצל אחרים, הרי שהנחיות הביקורת מאפשרות לרואה החשבון המבקר, בתנאים מסויימים להסתפק באישורים של מחסני הערובה, אך זאת בתנאי שאינם צד קשור במבוקר וניהולם אינו תלוי בו.

מפקד המלאי המצוי במחסני הערובה חיוני לא רק לצורך בדיקת קיומו של המלאי, אלא גם לצורך בדיקה/התרשמות בדבר מצבו של המלאי [התיישנות, קילקולים, פגי תוקף וכד'] והצורך, אם קיים, להפחיתו למחיר שוק.

כאשר המלאי המוחזק במחסני ערובה הינו מהותי ומהווה חלק מהותי מסה"כ המלאי של המבוקר, מומלץ כי רואה החשבון יהיה נוכח בעת מפקד מלאי זה, על מנת להיווכח במהימנותו וכושרו לשמש בסיס לקביעת ערך המלאי [לרבות: בדיקה/התרשמות בדבר מצבו של המלאי - התיישנות, קילקולים, פגי תוקף וכד'] וזאת בנוסף לקבלת אישורם של מחסני הערובה על המלאי המוחזק על ידם עבור המבוקר.

2. ר"ח חרובי- אימות מלאי הנמצא בדרך ללקוחות בחו"ל

יש לברר תחילה מי הבעלים של המלאי המצוי בדרך- האם הוא עדיין שייך לחברה, או הינו מלאי שנמכר ללקוחות, ולפיכך, אינו אמור להיכלל במפקד המלאי השנתי. אם המלאי שבדרך הינו בבעלות הגוף המבוקר, הרי שניתן לאמתו עפ"י הדוקומנטים/ראיות הביקורת הבאים, ולהצליב את המידע הכלול בהם, כגון: תעודת משלוח; שטר מטען; רשומון יצוא; חשבונית המכירה; אישור הלקוחות בחו"ל על המלאי שבדרך. יש לשים לב, בהקשר זה, לרישום גאות של מכירת המלאי לצורך גאותות חתך המכירות לסוף השנה.

3. ר"ח שקדי- הקדמת מועד מפקד המלאי השנתי ועריכתו מספר שבועות לפני תאריך המאזן

- ניתן להקדים את מועד מפקד המלאי השנתי ולהיענות להצעת החשב, בתנאים הבאים:
- יש להודיע על כך מראש ובכתב לפקיד השומה, וזאת כאמור בסעיף 26(ב) בתקנות מס הכנסה, שם נאמר כדלקמן: "נישום רשאי לפקוד את מצאי הטובין תוך חודש ימים לפני יום המאזן או אחריו, לערוך לאחר מכן את התאום הדרוש לקביעת ערך המלאי ליום המאזן, ובלבד שנישום הרוצה לערוך את מפקד המצאי יותר מעשרה ימים לפני יום המאזן או אחריו, יודיע על כך בכתב מראש לפקיד השומה".
 - ספרי החשבונות של חברה ובמיוחד החשבונות וספרי העזר המתייחסים למלאי, קניות, מכירות, ספקים ולקוחות מנוהלים באופן גאות ומהימן.
 - הבקרה הפנימית בחברה, ובמיוחד זו המתייחסת לניהול המלאי ורישומו, לקניות ולמכירות, לספקים וללקוחות הינה משביעת רצון.

בסעיף 15 בגילוי דעת 83 בדבר "ראיות ביקורת- שיקולים נוספים לגבי פריטים מסויימים", נאמר כדלקמן: "מסיבות מעשיות, ניתן יהיה לערוך את ספירת המלאי במועד שונה מתום התקופה. דבר זה עשוי, בדרך כלל, לספק את מטרות הביקורת, רק אם סיכון הבקרה מוערך פחות מגבוה".

4. ר"ח אגוזי- המרת מפקד מלאי מלא בסוף השנה במפקדי מלאי חלקיים במהלך השנה ניתן להמיר מפקד מלאי מלא בסוף השנה במפקדי מלאי חלקיים במהלך השנה, אך זאת בתנאים הבאים:
1. מילוי הוראות סעיף 26(ג) להוראות ניהול ספרים של רשויות המס:

- מנוהלים ספרי מלאי, המאפשרים קביעת יתרות של כל פריט ופריט;
- כל פריט יפקד לפחות אחת לשנה;
- יערכו תיאומים של המלאי בעקבות ממצאי הספירות;
- תינתן הודעה לפקיד השומה לא יאוחר מחודש לפני תחילת שנת המס על אימוץ שיטת מפקדי המלאי החלקיים במשך השנה במקום מפקד המלאי השנתי בתום השנה [לפקיד השומה אפשרות להתנגד לשינוי שיטת מפקד המלאי].

2. הבקרה הפנימית בגוף המבוקר, בכל הקשור לרישומי המלאי, ניהולו והפיקוח עליו, מוגדרת כטובה.

5. ר"ח ארזי- מפקד מלאי מדגמי במקום מפקד מלאי מלא
אין לערוך מפקד מלאי שנתי מדגמי במקום מפקד מלאי מלא, שכן כאמור בסעיף 26(א) להוראות ניהול ספרים של רשויות המס: "נישום החייב לפי הוראות אלה לערוך רשימת המלאי, יפקוד את המצאי ליום המאזן של כל הטובין שבבעלותו או ברשותו, לרבות הטובין השייכים לאחרים".

6. ר"ח אלוני- מלאי שסומן כ"דוגמאות לא למכירה"
יש לפקוד את כל המלאי, כולל מלאי שסומן כ"דוגמאות לא למכירה", שכן כאמור בסעיף 26(א) להוראות ניהול ספרים של רשויות המס: "נישום החייב לפי הוראות אלה לערוך רשימת המלאי, יפקוד את המצאי ליום המאזן של כל הטובין שבבעלותו או ברשותו, לרבות הטובין השייכים לאחרים".

אם למלאי הדוגמאות לא מיוחסת עלות, הרי שהכללתו במפקד המלאי השנתי לא תשפיע על ערך המלאי במאזן.

אם למלאי הדוגמאות מיוחסת עלות, הרי שזו תיכלל בערך המלאי לתאריך המאזן, או תרשם כהוצאות מראש לקידום מכירות.

יש לבדוק קיום נוהלי בקרה פנימית נאותה בהקשר לנוהלי הטיפול במלאי הדוגמאות.

7. ר"ח אורגני- תעודות משלוח המצורפות לחבילות מוצרים
כאמור בסעיף 26(א) להוראות ניהול ספרים של רשויות המס: "נישום החייב לפי הוראות אלה לערוך רשימת המלאי, יפקוד את המצאי ליום המאזן של כל הטובין שבבעלותו או ברשותו, לרבות הטובין השייכים לאחרים".

יש לסמן בדפי הספירה, כי למלאי זה צורפו תעודות משלוח ולציין את פרטיהם המזהים, וזאת כדי שניתן יהיה לבדוק את הצורך לכלול מלאי זה במלאי לסוף השנה ולהיווכח בנאותות חתך המכירות בהקשר זה [האם המלאי נמכר וכד'].

8. ר"ח גפני- מלאי במשגור [קונסיגנציה]
יש לכלול במסגרת מפקד המלאי השנתי, הן מלאי של החברה המוחזק במשגור אצל אחרים, ושאמור להיכלל ביתרת המלאי לסוף השנה, והן מלאי של אחרים, המוחזק במשגור אצל החברה, ושאינו אמור להיכלל ביתרת המלאי לסוף השנה.

כאמור בסעיף 26(א) להוראות ניהול ספרים של רשויות המס: "נישום החייב לפי הוראות אלה לערוך רשימת המלאי, יפקוד את המצאי ליום המאזן של כל הטובין שבבעלותו או ברשותו, לרבות הטובין השייכים לאחרים".

בסעיף 18 בגילוי דעת 83 בדבר "ראיות ביקורת- שיקולים נוספים לגבי פריטים מסוימים", נאמר כדלקמן: "כאשר מלאי נמצא במשמרת אצל צד שלישי ובשליטתו, השגת אישור ע"י המבקר מאת הצד השלישי באשר לכמויות המלאי המוחזק עבור הגוף המבוקר ולמצבו תספק, בדרך כלל, ראיית ביקורת נאותה.....".